

Research articles

Factors related to behaviors preventing periodontal diseases among elderly, Nam Nao district Phetchabun Province

Pensiri Meewanee

Master Degree of Public Health,
Faculty of Public Health,
Khon Kaen University

Rujira Duangsong

Assistant Professor,
Faculty of Public Health,
Khon Kaen University

Abstract

This study was a cross-sectional analytical study to describe the factors related to behaviors to prevent periodontal diseases among elderly. The samples were 130 elderly who lived in Nam Nao district, Phetchabun Province. Data were collected using a questionnaire. The statistical methods used in this study included descriptive statistics such as the average, percentages, means and standard deviation. To determine the relationships between factors and risk behaviors for periodontal disease of the elderly, Chi-square test and multiple logistic regressions were employed.

The study found that the elderly career was related with the risk of periodontal disease (p-value <0.05 OR = 2.69 95% CI 1.20 to 6.14). The knowledge about the risk of periodontal disease was associated with a perceived risk of disease (p-value <0.05 OR = 3.94 95% CI 12.80 to 14.39). Having skills of tooth brushing, dental office close to home, sufficient time for self-examination, having time to visit the dentist and having enough time to brush teeth were enabling factor that related statistically to behaviors preventing periodontal diseases (p-value <0.05). Having the member of the family providing advice on dental health care, regular having advice from dental personnel and enough support of dental tooth brush as well as accompanying to visit dentists by the family statistically associated with the perception of the risk of periodontal dis-

ease (p-value <0.05). The condition of periodontal disease of the elderly using periodontal record index and the mobility of the teeth statistically related to behaviors to prevent periodontal diseases among elderly.

Key words : factors; periodontal diseases ; elderly

บทความวิจัย (Research articles)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์ ของผู้สูงอายุ อำเภอnáหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

เพ็ญศิริ มีวรรณ

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รุจิรา ดวงสงค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชาสุขศึกษาและสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study) เพื่ออธิบายถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์ของผู้สูงอายุ อำเภอnáหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 130 คน ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากผู้สูงอายุและได้ทำการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม Epi info แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรม STATA v.10 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา คือร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด สำหรับการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์ของผู้สูงอายุ โดยการวิเคราะห์คร่าวละปัจจัยใช้สถิติ Chi-square test และการวิเคราะห์คร่าวละหลายปัจจัยใช้สถิติ Multiple logistic regression

ผลการศึกษาพบว่าด้านความสัมพันธ์พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์ ได้แก่ อาชีพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$ $OR=2.69$ $95\%CI 1.20$ ถึง 6.14) ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$ $OR=3.94$ $95\%CI 2.80$ ถึง 14.39) ซึ่งการที่ผู้สูงอายุสามารถแปร่งฟันได้ถูกวิธี การมีสถานบริการทันตกรรมอยู่ใกล้บ้าน มีเวลาเพียงพอต่อการตรวจสุขภาพตนเอง การมีเวลาในการไปพบทันตแพทย์ รวมไปถึงการมีเวลาเพียงพอในการแปร่งฟันในแต่ละครั้งนั้น เป็นปัจจัยเอื้อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และจากการที่ผู้สูงอายุมีคนในครอบครัวให้คำแนะนำในการดูแล

สุขภาพช่องปากโดยทันตบุคลากรเป็นประจำ มีการได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การแปรงฟันที่เพียงพอ รวมไปถึงการที่คนในครอบครัวพาผู้สูงอายุไปพบทันตแพทย์ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) จากการศึกษาพบว่าสภาวะโรคปริทันต์ของผู้สูงอายุ จากค่าดัชนี PRI (Periodontal Record Index) และระดับการโยกของฟันในช่องปากของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

คำสำคัญ : ปัจจัย; พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์; ผู้สูงอายุ

บทนำ

ในปัจจุบันเกิดการพัฒนาด้านการแพทย์ที่มีคุณภาพและมีความก้าวหน้าทางด้านการรักษา จึงทำให้ประชากรในปัจจุบันมีอายุยืนยาวมากยิ่งขึ้น ส่งผลประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว¹ เห็นได้จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 7.0 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 20 ในปี 2550 เป็น 7.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.7 ในปี 2553 และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 14.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20 ในปี 2568 อย่างไรก็ตามเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น ก็พบปัญหาการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นตามมา ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพช่องปากซึ่งกองทันตสาธารณสุขได้กำหนดเกณฑ์การมีฟันอย่างน้อย 20 ซี่ จากการสำรวจทันตสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่ามีฟันแท้เหลือน้อยกว่า 20 ซี่ ครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุหรือร้อยละ 48.6 จากการรายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติครั้งที่ 3-7 ในปี พ.ศ. 2532, 2537, 2543-2544, 2549-2550,

2555 พบว่าผู้สูงอายุที่มีฟันอยู่ในสภาพใช้งานได้อย่างน้อย 20 ซี่ เท่ากับ ร้อยละ 40.8, 47.7, 49, 54.8 และ 57.8 ตามลำดับ สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการสูญเสียฟัน คือ โรคปริทันต์ โดยการเกิดโรคปริทันต์ในผู้สูงอายุนั้นมีแนวทางในการป้องกันการเกิดโรค และมีการรักษาที่ถูกต้อง แต่หากผู้ที่เกิดโรคปริทันต์ไม่ได้รับการรักษาทันเวลา ก็จะส่งผลให้เกิดการสูญเสียฟันแท้ในช่องปากได้ ซึ่งจากการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพของผู้สูงอายุ อัตราโรคปริทันต์ พ.ศ. 2532, 2537, 2543-2544, และ 2549-2550 พบว่ามีผู้สูงอายุที่มีสภาวะปริทันต์ เท่ากับ 23.3, 33.1, 25.7, และ 84.2 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าปัญหาทันตสุขภาพในผู้สูงอายุในการเกิดโรคปริทันต์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียฟันจากการเกิดโรคปริทันต์ จึงเป็นปัญหาทันตสุขภาพของผู้สูงอายุที่ควรได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง²

จากแบบสรุปผลการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพระดับจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้สูงอายุที่มีฟันแท้ใช้งานได้อย่างน้อย 20 ซี่ ในปีพ.ศ. 2552 ถึง ปี พ.ศ. 2556 พบร้อยละ 55.69, 46.54, 51.74, 47 และ 45³ และจากข้อมูลการเข้ารับบริการทันตกรรมโรงพยาบาลน้ำหนาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ามีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ได้เข้ามารับการรักษาทางทันตกรรม โดยมีผู้สูงอายุที่มารับบริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึงพ.ศ. 2557 จำนวน 1,329 รายคิดเป็นร้อยละ 73.06 ซึ่งในปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 ทันตบุคลากรได้มีการตรวจและวินิจฉัยว่าผู้สูงอายุเกิดโรคปริทันต์จำนวน 1,255 รายคิดเป็นร้อยละ 69 ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว แสดงให้เห็นถึงปัญหาทันตสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งเกิดจากที่ผู้สูงอายุยังมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคปริทันต์ โดยความรู้ในการป้องกันการเกิดโรคปริทันต์ยังไม่ถูกต้อง รวมไปถึงการรับรู้ในการเกิดโรคปริทันต์ยังมีน้อย ส่งผลทำให้เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรค